

Justitsministeriet

Dato: 16. januar 2009

Dok.: LSJ40562

Sagnt.: 2008-792-0757

Udkast til tale

Til brug ved besvarelsen af samrådsspørgsmål Å stillet den 8. december 2008 af Folketingets Retsudvalg (Alm. del) til justitsministeren og velfærdsministeren

Spørgsmål Å

”Vil ministrene redegøre for, hvordan og hvornår den uacceptable og konventionsstridige anbringelse af børn i fængsler og arresthuse med voksne bringes til ophør?”

Svar:

1. Samrådsspørgsmålet er stillet både til mig og velfærdsministeren. Jeg vil starte med at svare på den del af

spørgsmålet, som angår Justitsministeriets område, og herefter vil velfærdsministeren svare vedrørende sit område, herunder om indsatsen for at sikre tilstrækkeligt med pladser på de sikrede døgninstitutioner.

2. Spørgsmålet angår anbringelse af ”børn” i fængsler og arresthuse. Jeg vil starte med at slå fast, at børn under den kriminelle lavalder på 15 år naturligvis ikke under nogen omstændigheder anbringes i fængsler eller arresthuse. Så vi taler altså udelukkende om børn og unge i alderen 15-17 år.

3. Som bekendt har Danmark tiltrådt FN’s børnekonvention. Efter konventionens artikel 37 b må intet barn ulovligt eller vilkårligt berøves sin frihed. Anholdelse, tilbageholdelse eller fængsling af et barn skal følge lovens forskrifter og må kun bruges som en sidste udvej og for det kortest mulige passende tidsrum.

Frihedsberøvelse af børn og unge i alderen 15-17 år i forbindelse med en straffesag kan ske enten ved varetægtsfængsling, mens sagen behandles, eller som led i afsoning af den idømte straf.

4. De almindelige regler i retsplejelovens § 762 om varetægtsfængsling gælder også for unge i alderen 15-17 år, og betingelserne for varetægtsfængsling er altså som udgangspunkt de samme som for voksne personer over 18 år.

Det betyder ikke, at en 15-17 årig, der varetægtsfængsles, som udgangspunkt anbringes i et arresthus. Hvis der sker varetægtsfængsling af en person under 18 år, kan retten således med samtykke fra den pågældende bestemme, at der skal ske såkaldt surrogatfængsling – typisk anbringelse i en sikret døgninstitution - hvis betingelserne for varetægtsfængsling er opfyldt og varetægtsfængslingsens øjemed kan opnås ved mindre indgribende foranstaltninger. Dette fremgår af retsplejelovens § 765.

I alle tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om varetægtsfængsling af en person under 18 år, skal anklagemyndigheden desuden nedlægge påstand om anbringelse af den unge på en sikret døgninstitution, hvis den unge samtykker i en sådan anbringelse. Anklagemyndigheden kan dog undlade at nedlægge en sådan påstand, hvis sigtelsen angår særlig grov eller farlig kriminalitet.

Der er ikke altid plads på de sikrede døgninstitutioner, og politiet drøfter derfor anbringelsesmulighederne direkte med den relevante sikrede institution, inden den unge fremstilles i grundlovsforhør, så der hurtigst muligt kan findes en egnet plads.

Det udelukker ikke varetægtsfængsling, at der ikke med det samme kan findes en sikret institutionsplads til den unge, men politiet skal i så fald sikre, at den unge efter varetægtsfængslingen overføres til en sikret institution, så

snart der er en plads. Denne fremgangsmåde er tiltrådt af Højesteret i en kendelse af 3. juli 2008.

Udgangspunktet er altså, at unge under 18 år, der varetægtsfængsles, ikke anbringes i et arresthus, men på en sikret institution for unge. Anbringelse i arresthus sker kun, hvor der er tale om særlig alvorlig kriminalitet, eller som en midlertidig anbringelse med henblik på overførsel til en sikret institution.

Jeg kan oplyse, at det gennemsnitlige daglige belæg af unge anholdte og varetægtsfængslede i fængsler og arresthuse – dvs. det antal unge, der i gennemsnit pr. dag har været indsat som varetægtsfængslet mv. – var ca. 10 i 2006, ca. 9 i 2007 og ca. 13 i 2008.

5. Hvis en person under 18 år idømmes en ubetinget fængselsstraf, vil den pågældende normalt ikke skulle afsone straffen i et fængsel eller arresthus.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 78, stk. 2, skal personer under 18 år, som skal afsone en ubetinget frihedsstraf, anbringes i familiepleje eller i egnet hjem eller institution, medmindre afgørende hensyn til retshåndhævelsen taler imod anbringelse uden for fængsel og arresthus.

I praksis foregår det på den måde, at Direktoratet for Kriminalforsorgen på baggrund af en indstilling fra den lokale afdeling af Kriminalforsorgen i Frihed beslutter, hvor den unge skal anbringes. Det vurderes i den forbindelse, hvilken afsoningsform der skønnes at være mest relevant for den unge. Det kan være anbringelse på en institution uden for kriminalforsorgen eller på en af kriminalforsorgens pensioner, eller det kan være afsoning i elektronisk fôdlænke, hvis dommen er på 3 måneder eller derunder. Anbringelse på en institution uden for Kriminalforsorgen forudsætter dog et betalingstilsagn fra kommunen.

Det er derfor kun meget få unge, der afsoner en dom i fængsel eller arresthus. Det daglige gennemsnitlige belæg af unge, som afsonede en straf i fængsel eller arresthus, var ca. 8 i 2006, 6 i 2007 og 7 i 2008.

Efter min opfattelse lever Danmark således fuldt ud op til Børnekonventionens krav om, at fængsling af et barn kun må bruges som en sidste udvej.

5. Når det gælder anbringelse af unge sammen med voksne i fængsler og arresthuse, fremgår det af artikel 37 c i Børnekonventionen, at ethvert barn, der er berøvet friheden, skal holdes adskilt fra voksne, medmindre en sådan adskillelse ikke anses for at tjene barnets tarv.

Det er altså ikke et ubetinget krav, at de unge skal holdes adskilt fra voksne indsatte, og på samme måde følger det af De Europæiske Fængselsregler, at der er sjældne tilfælde, hvor det ikke nødvendigvis tjener børn bedst at

være adskilt fra voksne, f.eks. hvis der er meget få børn i fængselssystemet.

Kriminalforsorgen indførte efter Danmarks tilslutning til Børnekonventionen en ordning, hvor unge indsatte var adskilt fra voksne. Erfaringerne viste imidlertid, at ordningen ofte var forbundet med store ulemper for de unge. Det skyldes bl.a., at der som nævnt er meget få unge anbragt i fængsler og arresthuse. Der var derfor ofte kun ganske få på de særlige afdelinger for unge, navnlig på afdelingen i Statsfængslet på Søbysøgaard, og de unge følte sig ofte isolerede i forhold til de øvrige indsatte. De unge havde desuden ofte vanskeligt ved at fungere sammen, og de kunne i visse tilfælde have dårlig indflydelse på hinanden. Da der kun var ganske få særlige afdelinger for unge, blev de unge ofte placeret på en afdeling langt fra deres hjem og kunne derfor også føle sig isolerede i forhold til deres familie. Der var desuden tale om meget ressourcekrævende unge, hvor det med de faciliteter og

ressourcer, der var til rådighed, ikke altid var muligt at skaffe passende aktivering af de unge.

Med tilslutning fra et flertal i Folketingets Retsudvalg blev det på den baggrund i 1998 besluttet at nedlægge de særlige afdelinger for 15-17-årige i Statsfængslet på Søbysøgaard og Blegdamsvejens Fængsel. Endvidere blev der fastlagt andre kriterier for anbringelse og behandling af de unge.

6. I en særlig bekendtgørelse om behandlingen af unge, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner, er der nu fastsat regler, som skal sikre, at de unge beskyttes mod uheldig påvirkning fra voksne.

Unge varetægtsarrestanter anbringes som udgangspunkt i et arresthus i nærheden af det sted, hvor han eller hun bor eller har anden personlig tilknytning. Der skal ved placeringen tages hensyn til institutionens aktuelle belægs-

sammensætning og mulighederne for at iværksætte særlige behandlingsprogrammer.

Den unge skal anbringes på den afdeling, hvor hensynet til at beskytte den unge mod uheldig påvirkning fra medindsatte bedst tilgodeses. Den unge må ikke uden godkendelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen dele opholdsrum med indsatte over 17 år, og personalet skal løbende overveje, om der er indsatte, som den unge kan have fællesskab med. Hvis det ikke er muligt at tillade den unge fællesskab i den pågældende institution, skal det overvejes at overføre den unge til en institution, hvor det kan lade sig gøre at etablere et passende fællesskab.

7. Unges afsoning af en ubetinget frihedsstraf sker som nævnt som hovedregel uden for fængsler og arresthuse. I de få tilfælde, hvor afgørende retshåndhævelsessensyn taler imod anbringelse uden for fængsler og arresthuse, anbringes den pågældende som udgangspunkt i et åbent fængsel i nærheden af hjemmet eller i Statsfængslet i

Ringe. Derudover kan de unge anbringes i lukket regi i Anstalten ved Herstedvester eller i et arresthus.

Ved anbringelse i åbent fængsel placeres den unge efter en konkret vurdering på en afdeling, hvor fællesskab med de øvrige indsatte er i overensstemmelse med den pågældendes tarv, og hvor hensynet til at beskytte den unge mod uheldig påvirkning bedst tilgodeses. Institutionen er forpligtet til at føre et særligt tilsyn med den unge og herunder være opmærksom på, at den unge ikke udsættes for uheldig påvirkning fra medindsatte. Institutionen skal mindst hver 14. dag drøfte den unges forhold og vurdere, om der er grundlag for at foretage ændringer af placeringen.

Unge der skal afsone i lukket regi, anbringes fortrinsvis i en særlig afdeling for unge i Statsfængslet i Ringe. Unge over 17 år, der har et særligt behandlingsbehov, og som skønnes ikke at ville dominere de yngre indsatte, kan efter en konkret vurdering også anbringes på afdelingen.

En 15-17-årig kan desuden anbringes på en almindelig afdeling i Statsfængslet i Ringe, enten på grund af pladsmangel på ungeafdelingen, eller fordi en anbringelse på ungeafdelingen findes utilrådelig.

Målet for ungeafdelingen i Statsfængslet i Ringe er at sikre en hensigtsmæssig og ordentlig afsoning for den lille gruppe unge, som ikke kan rummes andre steder. Målet er at yde en individuel pædagogisk indsats i forhold til den enkelte i det omfang, det er muligt under de givne forhold og tidsmæssige rammer. Ud over fængselsbetjente er der knyttet særligt behandlingspersonale, skolelærere og beskæftigelsespersonale til afdelingen. Afdelingen blev etableret i samarbejde med det daværende Fyns Amt, og som samarbejdspartner indgår også en åben døgninstitution, hvor de unge kan anbringes i udslusning fra fængslet. Afdelingen har 5 pladser, herunder 1 akutplads, og der er normalt fuldt belagt.

I Københavns Fængsler placeres de unge også på en bestemt afdeling, hvor de er mere beskyttet i forhold til de andre indsatte. Der er knyttet en pædagogisk assistent til afdelingen, og de unge har mulighed for egen gårdtur og eget fællesskab.

For unge afsonere i arresthuse gælder på samme måde som for unge varetægtsarrestanter de særlige regler, jeg nævnte før, der skal beskytte de unge mod uheldig påvirkning fra voksne.

Fængsler eller arresthuse, der modtager en ung varetægtsarrestant eller domfældt, skal desuden snarest muligt søge at etablere et særligt behandlingsprogram med udgangspunkt i den unges motivation og samlede forudsætninger. Det kan f.eks. bestå i et undervisnings- eller aktiveringstilbud.

8. Jeg kan i øvrigt nævne, at det er besluttet at etablere en ordning, som skal gøre det muligt at anbringe unge i en

særlig afdeling med personale, der er uddannet til at tage sig af dem.

Kriminalforsorgen har fået midler til at åbne en særlig afdeling i Statsfængslet i Jyderup for unge, der skal afsones i åbent fængsel. Afdelingen forventes at åbne i løbet af efteråret 2009, og den vil få en kapacitet på 5 pladser. Afdelingen bliver isoleret fra de voksnes afdelinger og vil have egne aktivitetsrum. Fængslet forventes at kunne tilbyde de unge socialpædagogisk støtte i form af en tværfaglig indsats, idet der til afdelingen tilknyttes psykologer, socialrådgivere eller andre relevante fagpersoner. Med disse tilbud forventer Kriminalforsorgen at kunne imødekomme de særlige behov hos de unge og mindske de ulemper, der som nævnt kan være ved placering på særlige ungdomsafdelinger.

9. Som det fremgår, gøres der en meget stor indsats for at undgå, at unge 15-17-årige placeres i fængsler og arresthuse. Når det undtagelsesvis alligevel sker, er der taget

en lang række initiativer for at sikre, at der i videst muligt omfang tages hensyn til de unges særlige behov, og Kriminalforsorgen er løbende opmærksom på mulighederne for at styrke den særlige indsats over for de unge under 18 år, som anbringes i fængsler og arresthuse.

Jeg må derfor afvise, at der foregår en konventionsstridig anbringelse af børn og unge i fængsler og arresthuse.